

3. 12. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Potravinové právo

Potravinové právo je souborem různých právních norem, které se váží k témuž předmětu, není samostatným právním odvětvím a z hlediska systematiky ho můžeme podřadit pod právo zemědělské[1], které z části spadá pod právo životního prostředí a z části pod právo trestní, správní, obchodní, občanské, finanční[2] a evropské.

Řezníček & Co.
Advokátní kancelář | Attorneys at Law

Potravinové právo představuje určitý úsek právního řádu ČR, jehož cílem je chránit konzumenta před zdravotně závadnými potravinami a onemocněními z nich, chránit spotřebitele před klamáním a falšováním, zajistit ochranu tržního prostředí a podnikatelů před nekalými praktikami a v neposlední řadě zajistit ochranu zvířat, rostlin a životního prostředí. Na evropské úrovni k těmto cílům přistupuje ještě požadavek na zajištění volného pohybu potravin v rámci Evropské unie (EU).[3]

Potravinové právo úzce souvisí s právem zemědělským a právem životního prostředí. Z oblasti zemědělského práva je pro oblast potravinářství důležitá zejména právní úprava rostlinné a živočišné výroby a právní úprava krmiv a hnojiv, a to proto, že v rámci zajišťování bezpečnosti potravin musí být dohledu podroben celý potravinový řetězec (od prvovýroby po prodej konečnému spotřebiteli). Stejně jako právo životního prostředí i potravinové právo usiluje o zajištění co nejčistějšího životního prostředí. Jen z takového prostředí totiž můžou pocházet kvalitní a bezpečné potraviny.

Jedinou definici potravinového práva uvedenou přímo v právním předpise nalezneme v nařízení č. 178/2002/ES, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin (nařízení o obecných zásadách potravinového práva), které ve svém čl. 3 v bodě 1 stanoví, že potravinovým právem se pro účely nařízení rozumí „*právní a správní předpisy použitelné ve Společenství nebo na vnitrostátní úrovni pro potraviny obecně, a zejména pro bezpečnost potravin; vztahuje se na všechny fáze výroby, zpracování a distribuce potravin a rovněž krmiv, která jsou vyrobena pro zvířata určená k produkci potravin nebo kterými se tato zvířata krmí*“.

Za účelem zajištění určitého standardu kvality a bezpečnosti potravin, byly na úrovni mezinárodní, evropské i národní během času vytvářeny a přijímány normy, které tuto problematiku regulují s právní závazností a někdy i bez ní[4]. Odpovědností státu je pak nejen vytvořit vhodný legislativní základ pro úpravu této oblasti, ale zajistit i efektivní kontrolu a dohled nad dodržováním stanovených pravidel.

Prameny potravinového práva na mezinárodní úrovni jsou převážně nezávazného charakteru, tedy spíše jen jakýmsi návody nebo doporučeními (např. normy Codex Alimentarius), s výjimkou aktů WTO[5] (Dohoda o zemědělství, Dohoda o sanitárních a fytosanitárních opatření, Dohoda o

technických bariérách obchodu), jejichž cílem je zejména odstraňovat bariéry mezinárodního obchodu a které jsou pro členy WTO závazné. EU upravuje otázky potravinové bezpečnosti zejména přímo aplikovatelnými nařízeními, z nichž základním obecným předpisem je již zmíněné nařízení o obecných zásadách potravinového práva, a směrnicemi. V České republice je hlavním pramenem práva zákon č. [110/1997](#) Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, jeho prováděcí vyhlášky a předpisy související.

- Cílem evropského potravinového práva je poskytnout společnou základnu pro národní potravinová práva všech členských států. Za tímto účelem tak nařízení o obecných zásadách potravinového práva definuje důležité pojmy jako „potravina“ nebo „potravinové právo“ a stanovuje základní zásady, na kterých musí být vystavena potravinová legislativa všech členských států. Pokud se v souvislosti s bezpečností potravin vyskytne riziko pro zdraví lidí, zvířat nebo rostlin, postupují členské státy a EU v takto mimořádných situacích koordinovaně, aby situace byla co nejlépe vyřešena. Evropská potravinová legislativa je na vysoké úrovni a zajišťuje vysoký standard bezpečnosti potravin v rámci celé EU, který přejímají všechny členské státy do svých národních úprav.
- Těžištěm české právní úpravy potravin v zákoně o potravinách a tabákových výrobcích je úprava povinností provozovatelů potravinářských podniků a uvádění potravin do oběhu. Za plnění zákonných požadavků odpovídá provozovatel potravinářského podniku a do oběhu je možné uvést jen potraviny, která je zdravotně nezávadná, není označena klamavě nebo spotřebiteli nabízena klamavým způsobem, nemá prošlé datum použitelnosti, není neznámého původu, není kontaminována nad míru přípustnou a není ozářena v rozporu s právními předpisy. Důležitou úlohu při zajišťování bezpečnosti potravin plní také orgány státního dozoru, které dohlížejí na plnění zákonem uložených povinností a v případě zjištěných nedostatků ukládají sankce. Česká potravinová legislativa je plně harmonizována s legislativou EU a tedy zajišťuje vysoký standard bezpečnosti potravin

Lze tedy shrnout, že úprava potravinové problematiky v ČR je na vysoké úrovni a české potravinové právo je velmi kvalitní. Navíc se neustále vyvíjí a reaguje na technologický vývoj a na nové poznatky výzkumů. Je také ovlivňováno právem EU, s jehož požadavky musí být v souladu. Je ovšem třeba zdůraznit, že sama o sobě skutečnost, že je české potravinové právo na vysoké úrovni, vysoký standard bezpečnosti potravin nezajišťuje. K tomu je nezbytné mít státem vytvořený systém efektivních kontrolních mechanismů (orgány ochrany veřejného zdraví, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, orgány veterinární správy, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a další), které na dodržování povinností vyplývajících z potravinové legislativy dohlížejí a vynucují jejich plnění.

V souvislosti s kontrolními mechanismy je třeba zmínit i poměrně aktuální téma Česko-polských vztahů v oblasti potravinářství. Ty jsou v poslední době poměrně napjaté, a to z toho důvodu že Česká republika v posledních letech zaznamenala četné potravinové skandály, které byly silně medializovány a týkaly se nekvalitních nebo dokonce nebezpečných potravin dovážených do České republiky právě z Polska. Za poslední dva roky kontroly v České republice v polských produktech odhalily např.:

- technickou sůl v potravinách - únor 2012
- závadnou vaječnou moučku v sucharech - duben 2012
- kyselinu mravenčí v kysaných okurkách a kvašeném zelí - duben, květen 2012
- jed na hlodavce v cukrovinkách - leden 2013
- zakázaný lék fenylbutazon v koňském mase - duben 2013

Kritika kvality polských potravin ze strany českých spotřebitelů stále sílí a v médiích se dokonce objevily i návrhy krajních opatření spočívajících v plošném zákazu dovozu potravin z Polska a

podobně. Vzniklou situaci se rozhodli řešit ministři zemědělství obou zemí na vládní úrovni a dne 6. května 2013 se sešli v Praze, aby projednali postup vzájemné spolupráce. V rámci této schůzky se český ministr zemědělství Petr Bendl dohodl se svým polským protějškem Stanislawem Kalembou na lepší výměně informací a vzorků, což by mělo napomoci zlepšení kvality potravin dovážených do ČR. Bendl navrhl, aby se v rámci přeshraniční spolupráce pořádaly stáže polských inspektorů v ČR a naopak.[6] Kalemba zdůraznil, že sdělovací prostředky budou o výsledcích kontroly potravin informovány vždy až v okamžiku, kdy se provedou zkoušky, které budou jisté a nezpochybnitelné, aby se předešlo šíření neověřených informací. V červnu následovala další schůzka polského ministra zemědělství a rozvoje venkova tentokrát s českým náměstkem ministra zemědělství Jiřím Machem, jejímž účelem bylo bližší projednání spolupráce dozorových orgánů v oblasti bezpečnosti potravin a zdraví zvířat a zvýšení důvěry v dovážené produkty. Jiří Mach se ke schůzce vyjádřil: „Při včerejším jednání jsme se s polskými kolegy dohodli na vzniku pracovní skupiny na úrovni dozorových orgánů. Do konce června bychom pak měli rozpracovat program výměnných stáží zaměřený na sdílení teoretických i praktických zkušeností. Koordinátory pracovních skupin budou ministerstva zemědělství obou zemí.“[7] Cílem výměnných stáží má být vytvoření sítě kontaktů dozorových orgánů, díky níž by mělo dojít k obnovení vzájemné důvěry obou zemí a posílení spolupráce v oblasti potravinářství. Program stáží se má skládat ze dvou částí - teoretické a praktické. V rámci praktické části budou představeny regionální inspektoráty a povedou se diskuze o konkrétních problémech. V rámci části praktické pak dojde k předvedení postupů kontrolní činnosti. Výsledky by měly být následně vyhodnoceny na setkání vrcholných představitelů dozorových orgánů, kteří by ve spolupráci s resorty zemědělství navrhly další kroky.“[8]

Hlavními cíli spolupráce mezi Českou republikou a Polskem je tedy obnovení důvěry českých spotřebitelů v potraviny dovážené z Polska a zejména zajištění jejich kvality a bezpečnosti. Polsko totiž není zanedbatelným dovozcem. Dovoz potravin z Polska stoupl za posledních 12 let podle vyjádření Svazu obchodu a cestovního ruchu z ledna 2013 více než čtyřnásobně. V roce 2012 přesáhla hodnota dováženého zboží 20 miliard korun. Polské produkty jsou v ČR oblíbené pro jejich nízkou cenu, nicméně problematická je otázka jejich kvality. Podle Státní zemědělské a potravinářské inspekce bylo totiž zároveň za nevyhovující označeno 24,1 % dovezených potravin. Výrobky českého původu byly nevyhovující ze 14,5 %.[9]

Obecným předpisem polského potravinového práva je Zákon o bezpečnosti potravin a výživě[10] (dále jen zákon o bezpečnosti potravin), který vstoupil v platnost dne 28. října 2006 (publikován 27. 9. 2006 - Sbírka, 2006, 171, část 1225). Zákon zrušil a nahradil dosavadní Zákon o zdravotních požadavcích na potraviny a výživu a Zákon o materiálech a produktech určených ke kontaktu s potravinami.[11]

Stejně jako české potravinové právo je i polské potravinové právo harmonizováno s potravinovým právem EU a obligatorně vychází ze stejných právních základů. Protože má tedy Polsko kvalitní úpravu potravinového práva, je možné excesy ohledně nekvalitních a někdy i nebezpečných potravin dovážených z Polska do České republiky vysvětlit nepoctivostí jednotlivých provozovatelů potravinářských podniků, tlakem obchodních řetězců (poptávka po levných potravinách) a zejména selháváním kontrolních mechanismů. Nepoctivost lidí je problémem, který na úrovni potravinového práva bude řešen jen obtížně, ale jistou motivací pro chování v souladu s požadavky potravinového práva by mohla být hrozba vyššími sankcemi. Naproti tomu již byla mezi Českou republikou a Polskem posílena spolupráce v oblasti kontrolní činnosti a předpokládá se její další rozvíjení.

Mgr. Ivona Spitzenbergerová

[Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář](#)

U Černé věže 66/3
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247

Fax: +420 383 839 361

e-mail: recepce@akreznicek.cz

---

[1] Ani to není samostatným právním odvětvím.

[2] DAMOHORSKÝ, M.; SMOLEK, M.; MULLEROVÁ, H. Sylabus Zemědělské právo 2012/2013. str. 2.

[3] Viz - dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[4] Např. normy Codex Alimentarius.

[5] Světová obchodní organizace

[6] „Nejsme spokojeni se situací na potravinovém trhu, uděláme maximum pro to, aby se tu objevilo více kvality. Stojíme o to, aby naši inspektoři více spolupracovali. Navrhl jsem panu ministrovi, že bychom v rámci přeshraniční spolupráce mohli využít stáže polských inspektorů u nás a naopak. Nešlo by o vzájemnou kontrolu našich nebo polských potravin, ale o vzájemné porozumění jednotlivých trhů.“

[7] Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[8] Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[9] Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

[10] Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r.o bezpieczeñstwo żywności i żywienia

[11] Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)

- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)